

**O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI TA’LIM STRATEGIYASI DOIRASIDA
KOLLABORATIV TA’LIM METODLARINI RIVOJLANTIRISH VA
QO‘LLASHNING ILMIY-NAZARIY ASOSLARI**

Abdumutalipova Sayyora Lochinbek qizi
Toshkent davlat pedagogika universiteti
Boshlang‘ich ta’lim pedagogikasi va nazariyasi

Annotatsiya:

Birgalikda o‘qitish usullari o‘quvchilarning faolligini oshirish, tanqidiy fikrlash qobiliyatlari va bilimlarni saqlab qolish imkoniyatlari tufayli ta'lim muassasalarida katta e'tibor qozondi. Ushbu maqola hamkorlikda o‘qitishning ilmiy-nazariy asoslari va uni O‘zbekiston Respublikasi ta’lim strategiyasi doirasida qo‘llashni o‘rganadi. Hamkorlikda o‘qitish tamoyillari, afzalliklari, muammolari va ilg‘or tajribalarini o‘rganib, ushbu tadqiqot yaxlit ta’lim tajribasini targ‘ib qilish hamda talabalar o‘rtasida hamkorlik va bilim almashish madaniyatini rivojlantirish uchun ushbu usullarni O‘zbekiston ta’lim tizimiga qanday qilib samarali integratsiyalash mumkinligi haqida tushuncha berishni maqsad qilgan.

Kalit so‘zlar: hamkorlikda o'rganish, ta'lim strategiyasi, O'zbekiston Respublikasi, o'quvchilarning faolligi, tanqidiy fikrlash, bilimni saqlash

Kirish:

Hamkorlikdagi ta'lim - umumiy ta'lim maqsadlariga erishish uchun o'quvchilarning faol ishtiroki, o'zaro ta'siri va hamkorligiga urg'u beradigan pedagogik yondashuv. O‘zbekiston Respublikasining bilimga asoslangan iqtisodiyotni rivojlantirish va malakali kadrlarni yetishtirishga ustuvor ahamiyat qaratgan ta’lim strategiyasi sharoitida hamkorlikda o‘qitish usullari o‘quvchilarni XXI asr chaqiriqlariga tayyorlashda hal qiluvchi o‘rin tutadi. Hamkorlik, muloqot va jamoada ishlash ko'nikmalarini rivojlantirish orqali hamkorlikda o'rganish nafaqat ilmiy yutuqlarni oshiradi, balki talabalarni tez rivojlanayotgan global landshaftda muvaffaqiyatga erishish uchun zarur bo'lgan muhim vakolatlar bilan jihozlaydi.

Hamkorlikda o‘qitishning nazariy asoslari:

Birgalikda o'rganish bir nechta nazariy asoslarga asoslanadi, jumladan, ijtimoiy konstruktivizm, kognitiv shogirdlik va hamkorlikda o'rganish nazariyalari. Ijtimoiy konstruktivizm ta'lim boshqalar va atrof-muhit bilan o'zaro ta'sir qilish orqali yuzaga keladigan ijtimoiy jarayon ekanligini ta'kidlaydi. Hamkorlikdagi ta'lim sharoitlarida talabalar birgalikda yangi bilimlarni yaratish uchun muammolarni hal qilish bo'yicha birgalikdagi vazifalar, muhokamalar va loyihalar bilan shug'ullanadilar. Kognitiv shogirdlik nazariyasi o'rganish tajribasini osonlashtirishda modellashtirish, murabbiylik va iskala muhimligini ta'kidlaydi,

hamkorlikdagi faoliyat talabalar bir-biridan o'rganadigan shogirdlik imkoniyatlari sifatida xizmat qiladi. Kooperativ ta'lim nazariyasi o'quv yutuqlari va ijtimoiy ko'nikmalarni rivojlantirishda hamkorlikdagi o'zaro bog'liqlik, ijobiy guruhlararo munosabatlar va individual javobgarlik afzalliklarini ta'kidlaydi.

Hamkorlikda o'rganishning afzalliklari:

Birgalikda o'rganish talabalar uchun ko'plab afzalliklarni taqdim etadi, jumladan, akademik samaradorlikni oshirish, tanqidiy fikrlash qobiliyatlarini oshirish, motivatsiyani oshirish va kurs materialini yaxshiroq saqlash. Guruh loyihalari, bahs-munozaralar va tengdoshlarni o'qitish faoliyatida birgalikda ishlash orqali o'quvchilar murakkab tushunchalarni chuqur anglash, muammoni yechish qobiliyatlarini rivojlantirish va yuqori darajadagi fikrlash jarayonlarida ishtirok etish imkoniyatiga ega bo'ladilar. Bundan tashqari, hamkorlikda o'rganish talabalar o'rtasida hamjamiyat, tegishlilik va o'zaro hurmat tuyg'usini rivojlantiradi va shu bilan o'quvchilarning umumiy farovonligi va qoniqishini oshiradigan qo'llab-quvvatlovchi o'quv muhitini yaratadi.

Hamkorlikdagi ta'limning afzalliklari ko'p qirrali bo'lib, talabalarning umumiy akademik va shaxsiy o'sishiga sezilarli hissa qo'shadi. Bu erda hamkorlikda o'rganish afzalliklarining qisqaroq va yo'naltirilgan versiyasi:

Hamkorlikda o'rganishning afzalliklari:

Birgalikda o'rganish talabalar uchun ko'plab afzalliklarni beradi, masalan:

1. O'quv samaradorligini oshirish: Guruh loyihalari, muhokamalar va o'zaro o'rganish faoliyatida birgalikda ishlash murakkab tushunchalarni chuqurroq tushunishga yordam berish va faol ishtirokni rag'batlantirish orqali akademik samaradorlikni oshirishi mumkin.
2. Tanqidiy fikrlash ko'nikmalari takomillashtirilgan: hamkorlikda o'rganish tanqidiy fikrlash ko'nikmalarini rivojlantiradi, chunki o'quvchilar munozaralarda qatnashadilar, turli nuqtai nazarlarni tahlil qiladilar va muammolarni birgalikda hal qiladilar, bu esa yanada keng qamrovli ta'lim natijalariga olib keladi.
3. Kengaytirilgan motivatsiya: hamkorlikda o'qitishning interfaolligi o'quvchilarni o'quv topshiriqlarida faol ishtirok etishga undaydi, o'z ta'limiga nisbatan egalik tuyg'usini uyg'otadi va materialga bo'lgan qiziqishini oshiradi.
4. Kurs materialini yaxshiroq saqlash: Hamkorlik orqali talabalar tushunchalarni tengdoshlariga tushuntirish, fikr-mulohazalarni olish va munozaralarda qatnashish orqali o'z bilimlarini mustahkamlaydi, bu esa vaqt o'tishi bilan kurs materialini yaxshiroq eslab qolishga yordam beradi.
5. Muammo yechish ko'nikmalarini rivojlantirish: hamkorlikdagi o'quv muhiti o'quvchilarga muammolarni birgalikda yechish imkoniyatini beradi, ularning muammoni yechish qobiliyatini va turli vaziyatlarga moslashish qobiliyatini oshiradi.

6. Yuqori tartibli fikrlash jarayonlarida ishtirok etish: hamkorlikdagi faoliyatda ishtirok etish orqali talabalar tanqidiy fikrlash, axborotni tahlil qilish va bilimlarni sintez qilishga undaydi, yuqori darajadagi fikrlash qobiliyatlarini rivojlantirishga yordam beradi.

7. Qo'llab-quvvatlovchi ta'lim muhitini yaratish: Hamkorlikdagi ta'lim o'quvchilar o'rtasida hamjamiyat, tegishlilik va o'zaro hurmat tuyg'usini rivojlantiradi, o'quvchilarning umumiy farovonligi va qoniqishini oshiradigan qo'llab-quvvatlovchi va inklyuziv muhitni yaratadi.

Qiyinchiliklar va eng yaxshi amaliyotlar:

Ko'p afzalliklariga qaramay, hamkorlikda o'rganish, shuningdek, tengsiz ishtirok etish, guruh a'zolari o'rtasidagi nizolar va individual hissalarini baholashda qiyinchiliklar kabi muammolarni keltirib chiqaradi. Ushbu muammolarni hal qilish uchun o'qituvchilar samarali hamkorlikni rag'batlantiradigan ilg'or tajribalarni amalga oshirishlari mumkin, masalan, aniq o'rganish maqsadlarini belgilash, guruh normalari va rollarini o'rnatish, muntazam ravishda fikr-mulohazalarni taqdim etish, inklyuzivlik va xilma-xillik madaniyatini rivojlantirish. Bundan tashqari, onlayn hamkorlik platformalari va virtual aloqa kanallari kabi texnologiya vositalaridan foydalanish an'anaviy va masofaviy ta'lim sharoitlarida talabalar o'rtasida hamkorlikni osonlashtirishi va shu bilan hamkorlikda o'rganish tashabbuslarining ta'sirini kengaytirishi mumkin.

O'zbekiston ta'lim strategiyasida qo'llanilishi:

O'zbekiston Respublikasining ta'lim strategiyasi kontekstida hamkorlikda o'qitish usullari ta'lim sifatini oshirish, innovatsiya va ijodkorlikni rag'batlantirish, o'quvchilarda uzluksiz ta'lim madaniyatini tarbiyalash uchun qimmatli imkoniyat yaratadi. O'quv dasturiga hamkorlikdagi o'quv faoliyatini kiritish orqali o'qituvchilar O'zbekistonning bilimga asoslangan iqtisodiyoti muvaffaqiyati uchun muhim bo'lgan muloqot, hamkorlik, tanqidiy fikrlash va muammolarni hal qilish kabi XXI asrning muhim ko'nikmalarini rivojlantirishga yordam berishi mumkin. Bundan tashqari, hamkorlikda o'qitish hukumatning tez o'zgarib borayotgan jamiyat va iqtisodiyot ehtiyojlarini qondirish uchun ta'lim tizimini o'zgartirishga qaratilgan qarashlariga mos keladi va shu bilan talabalarga milliy taraqqiyot va global taraqqiyotga faol hissa qo'shuvchilarga aylanish imkoniyatini beradi.

Xulosa:

Hamkorlikdagi ta'lim usullari O'zbekiston Respublikasi ta'lim strategiyasi doirasida o'quvchilarning faolligini, tanqidiy fikrlash ko'nikmalarini va bilimlarni saqlab qolishni rivojlantirishning kuchli vositasidir. Hamkorlikdagi ta'limning ilmiy va nazariy asoslaridan foydalangan holda o'qituvchilar o'quvchilarga hamkorlik qilish, muloqot qilish va samarali innovatsiyalar yaratish imkonini beruvchi dinamik va interfaol ta'lim muhitini yaratishi mumkin. O'zbekiston XXI asr talablariga javob beradigan ta'lim tizimini rivojlantirishda

davom etar ekan, hamkorlikdagi ta'lim usullarining integratsiyasi raqobatdosh va o'zaro bog'langan dunyoda talabalarni muvaffaqiyatga tayyorlashda muhim rol o'ynaydi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. B.X.Xodjayev "Umumiy pedagogika nazariyasi va amaliyoti". Toshkent – 2017, "Sano-standart" nashriyoti.
2. O'zbekiston Respublikasi "Kadrlar tayyorlash milliy Dasturi" T., 2000 y. O'. Asqarova, M. Nishonov, M. Xayitbaev "Pedagogika" T., "Talqin" 2008 y. R. Mavlonova "Pedagogika" T., "O'qituvchi" 2004 y.
3. To'raqulov X.A. "Pedagogik tadqiqotlarda axborot tizimlari va texnologiyalari". Toshkent: Fan, 2006.
4. Khaydarov, S. A. (2021). The role of the use of fine arts in teaching the history of the country. International scientific and practical conference. CUTTING EDGE-SCIENCE. In Conference Proceedings (pp. 41-43).
5. Davrenov, J., & Haydarov, S. (2021). TARIX FANINI O'RGANISHDA XVI-XVIII ASRLARDA YAPONIYA DAVLATI TARIXINI AHAMIYATI. Scientific progress, 1(6).
6. Jonson, D. V., Jonson, R. T. va Smit, K. A. (2014). Kooperativ ta'lim: tasdiqlangan nazariyaga asoslangan amaliyotni takomillashtirish orqali universitet ta'limini takomillashtirish. Kollejda o'qitishda mukammallik jurnali, 25(3&4), 85-118.
7. Vygotskiy, L. S. (1978). Jamiyatdagi aql: oliy psixologik jarayonlarning rivojlanishi. Garvard universiteti matbuoti.
8. Slavin, R. E. (1995). Kooperativ ta'lim: nazariya, tadqiqot va amaliyot. Prentice Hall.